

KELLY

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

21. juuli 2011 *

Kohtuasjas C-104/10,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel High Court'i (Iirimaa) 15. oktoobri 2010. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 24. veebruaril 2010, menetluses

Patrick Kelly

versus

National University of Ireland (University College, Dublin),

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees J. N. Cunha Rodrigues, kohtunikud A. Arabadjiev, A. Rosas (ettekandja), U. Lõhmus ja P. Lindh,

kohtujurist: P. Mengozzi,
kohtusekretär: vanemametnik L. Hewlett,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

arvestades kirjalikus menetsluses ja 13. jaanuari 2011. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- P. Kelly iseenda nimel,
- National University of Ireland, esindajad: M. Bolger, SC, keda volitas *solicitor* E. O’Sullivan,
- Saksamaa valitsus, esindaja: J. Möller,
- Euroopa Komisjon, esindajad: M. van Beek ja N. Yerrell,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

¹ Eelotsusetaotlus puudutab liidu õiguse tõlgendamist, täpsemalt nõukogu 9. veebruar-ri 1976. aasta direktiivi 76/207/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte

rakendamise kohta seoses töö saamise, kutseõppe ja edutamisega ning töötingimustega (EÜT L 39, lk 40; ELT eriväljaanne 05/01, lk 187) artikli 4, nõukogu 15. detsembri 1997. aasta direktiivi 97/80/EÜ soolise diskrimineerimise juhtude tõendamiskohustuse kohta (EÜT L 14, lk 6; ELT eriväljaanne 05/03, lk 264) artikli 4 lõike 1 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2002. aasta direktiivi 2002/73/EÜ, millega muudetakse nõukogu direktiivi 76/207/EMÜ (EÜT L 269, lk 15; ELT eriväljaanne 05/04, lk 255) artikli 1 punkti 3 tõlgendamist.

- 2 See taotlus esitati P. Kelly ja National University of Ireland (University College, Dublin), (edaspidi „UCD”) vahelises kohtuvaidluses, mis algatati pärast seda, kui viimane keeldus avaldamast teatavas kutsekoolituses osalemiseks esitatud kandidaatide valikumenetlusega seotud dokumentide muutmata redaktsioone.

Õiguslik raamistik

Liidu õigusnormid

Direktiiv 76/207

- 3 Direktiiv 76/207, mis on kohaldatav sel ajal asetleidnud faktilistele asjaoludele, mis on aluseks soolise diskrimineerimise tõttu esitatud kaebuse esitamisele, s.o 2002. aasta märtsi- ja aprillikuus, nägi oma artiklis 4 ette:

„Võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamine igasuguse ja igatasemelise kutseühitluse, kutseõppe, edasise kutseõppe ja ümberõppe saamise suhtes tähendab, et liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed tagamaks, et:

- a) kõik võrdse kohtlemise põhimõttega vastuolus olevad õigus- ja haldusnormid tühistatakse;
- b) kõik võrdse kohtlemise põhimõttega vastuolus olevad sätted, mis sisalduvad kollektiivlepingutes, töölepingutes, ettevõtete sisekorraeeskirjades või iseseisvaid ameteid või elukutseid reguleerivates eeskirjades, on tühised või võib need kehtetuks tunnistada või neid muuta;
- c) ilma et see piiraks teatavates liikmesriikides teatud eraõppeasutustele antud vabadust, tuleb kutseühitlust, kutseõpet, edasist kutseõpet ja ümberõpet anda samade kriteeriumide põhjal ja samal tasemel ilma igasuguse soolise diskrimineerimiseta.”

4 Sama direktiivi artikkel 6 sätestas:

„Liikmesriigid võtavad oma siseriiklikes õigussüsteemides meetmed võimaldamaks isikutel, kes leiavad, et neid on võrdse kohtlemise põhimõtte eiramise tõttu õigusvastaselt koheldud, taotleda oma õiguste kaitset kohtu kaudu, olles vastava võimaluse korral esmalt pöördunud teiste pädevate organite poole.”

Direktiiv 2002/73

- 5 Direktiivi 76/207 muudeti direktiiviga 2002/73, mille artikli 2 lõike 1 esimene lõik näeb ette, et liikmesriigid peavad jõustama nimetatud direktiivi täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 5. oktoobriks 2005.
- 6 Muu hulgas tunnistab direktiiv 2002/73 kehtetuks direktiivi 76/207 artikli 4 ning annab vastavalt oma artikli 1 punktile 3 nimetatud direktiivi 76/207 artiklile 3 järgmise sõnastuse:

„1. Võrdse kohtlemise põhimõte tähendab, et ei esine ei otsest ega kaudset soolist diskrimineerimist ei avalikus ega erasektoris, sealhulgas avalik-õiguslikes asutustes, seoses järgmisega:

[...]

- b) igasuguse ja igatasemelise kutsenõustamise, kutseõppe, täienduskutseõppe ja ümberõppe kättesaadavus, sealhulgas praktilise töökogemuse kättesaadavus;

[...]

2. Sel eesmärgil võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks:

- a) kõigi võrdse kohtlemise põhimõttega vastuolus olevate õigus- ja haldusnormide tühistamine;
- b) lepingutes või kollektiivlepingutes, ettevõtete sisekorraeeskirjades või vabakutseliste ning töötajate ja tööandjate organisatsioonide tegevust reguleerivates eeskirjades sisalduvate võrdse kohtlemise põhimõttega vastuolus olevate sätete kehtetuks tunnistamine või luba need kehtetuks tunnistada või neid muuta.”

Direktiiv 97/80

- 7 Direktiiv 97/80, mille ülevõtmise kuupäev oli 1. jaanuar 2001, näeb ette reeglid tõendamiskoormise kohta soolise diskrimineerimise juhtudel.
- 8 Selle direktiivi põhjenduse 13 kohaselt on otsest või kaudset diskrimineerimist eeldada võimaldavate faktiliste asjaolude hindamine vastavalt siseriiklikule õigusele ja/või tavale siseriikliku kohtu või muu pädeva organi ülesanne.
- 9 Sama direktiivi põhjenduse 18 kohaselt on Euroopa Ühenduste Kohus leidnud, et tõendamiskoormist käsitlevaid reegleid tuleb kohandada siis, kui diskrimineerimisjuhtum on esmapilgul ilmne, ja et võrdse kohtlemise põhimõtte tõhusaks kohaldamiseks

tuleb tõendamiskoormis panna tagasi kostjale, kui sellise diskrimineerimise kohta on esitatud tõendid.

- ¹⁰ Nimetatud direktiivi artikli 1 kohaselt on selle direktiivi eesmärk tagada, et võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamiseks liikmesriikide poolt võetud meetmeid tõhustataks veelgi, et võimaldada igal inimesel, kes leiab, et tema suhtes ei ole kohaldatud võrdse kohtlemise põhimõtet, saada oma õigustele kinnitust kohtumenetluse kaudu pärast võimalikku pöördumist muude pädevate organite poole.
- ¹¹ Direktiivi 97/80 artikli 3 lõike 1 punkti a kohaselt kohaldatakse seda direktiivi muu hulgas olukordadele, mis on osutatud direktiivis 76/207.
- ¹² Direktiivi 97/80 artikli 4 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid võtavad kooskõlas siseriiklike õigussüsteemidega vajalikke meetmeid tagamaks, et kui isik, kes leiab, et ta on võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamata jätmise tõttu kannatanud, esitab kohtule või muule pädevale organile asjaolud, mille põhjal võib eeldada, et on toimunud otsene või kaudne diskrimineerimine, peab kostja tõendama, et võrdse kohtlemise põhimõtet ei ole rikutud.”

Siseriiklik õigus

- 13 Eelotsusetaotlusest ilmneb, et Circuit Court Rules artikli 57A lõike 6 punktis 6 sisalduvad dokumentide avaldamise põhimõtted vastavad Rules of the Circuit 2001–2006 (muudetud kujul) artiklis 32 ja Rules of the Superior Courts 1986 (muudetud kujul) artiklis 31 sisalduvatele tõendite edastamise („discovery”) ja dokumentide uurimise („inspection”) põhimõtetele.
- 14 Nende reeglite kohaselt kohustatakse dokumenti avaldama juhul, kui on võimalik tõendada, et see on asjakohane kohtuvaidluses tekkinud küsimuste seisukohalt, ning eelkõige, et see on vajalik asja õiglaseks lahendamiseks.
- 15 Vaatamata asjaolule, et tegemist on ühtaegu nii asjaomase kui ka vajaliku dokumendiga, võidakse selle avaldamisest keelduda eeskätt juhul, kui tegemist on piiratud levikuga või konfidentsiaalsusnõuetega seotud dokumentidega.
- 16 Kui õigus nõuda dokumendi avaldamist on vastuolus konfidentsiaalsuskohustusega või muu vastanduva kohustuse või õigusega, peab asja menetlev siseriiklik kohus omavahel kaaluma ühelt poolt nii esitatud nõude laadi kui ka väidetavat konfidentsiaalsuse määra ja teiselt poolt üldist huvi teabe täielikuks avaldamiseks õigusemõistmise kaalutlustel.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 17 P. Kelly on Dublinis elav kutsekvalifikatsiooniga õpetaja.
- 18 UCD on kõrgharidusasutus. Õppeaastatel 2002–2004 pakkus ta õppekava „Masters degree in Social Science (Social Worker) mode A” (sotsiaalteaduste magister (sotsiaaltöötaja) A-õppevormis).
- 19 P. Kelly esitas 23. detsembril 2001 nimetatud ülikoolile avalduse, milles taotles, et ta võetaks vastu nimetatud õppekavale. Pärast kandidaatide valikumenetlust anti talle 15. märtsi 2002. aasta kirjas teada, et tema taotlust ei rahuldatud.
- 20 Kuna P. Kelly ei olnud selle otsusega rahul, siis ta esitas 2002. aasta aprillis Director of Equality Tribunalile ametliku kaebuse, mis põhines soolisel diskrimineerimisel, väites et tema kvalifikatsioon oli kõrgem kui kõige madalama kvalifikatsiooniga naiskandidaadil, kes nimetatud õppekavale vastu võeti.
- 21 Equality Officer, kelle menetlusse Director of the Equality Tribunal P. Kelly kaebuse andis, tegi 2. novembril 2006 otsuse, milles leidis, et *prima facie* ei ole kaebuse esitaja soolist diskrimineerimist tõendanud. P. Kelly kaebas selle otsuse edasi Circuit Courti (ringkonnakohus).

- 22 P. Kelly esitas 4. jaanuaril 2007 Circuit Court Rules artikli 57A lõike 6 punkti 6 alusel taotluse, mis edastati Circuit Courtile ning milles ta taotles, et UCD esitaks koopiad selles taotluses („disclosure”, edaspidi „dokumentide avaldamise taotlus”) loetletud dokumentidest. Selle taotluse eesmärk oli, et edastataks koopiad kõikidest säilinud vastuvõtuavaldustest, neile lisatud või nendega kaasnevatest dokumentidest ning nende kandidaatide „hindamislehtedest”, kelle vastuvõtuavaldused olid säilinud.
- 23 Circuit Courti esimees jättis dokumentide avaldamise taotluse 12. märtsi 2007. aasta määrusega rahuldamata. Sama aasta 14. märtsil esitas P. Kelly selle määruse peale kaebuse High Courtile.
- 24 Samuti esitas P. Kelly 23. aprillil 2007 High Courtile taotluse, milles soovis, et viimane esitaks Euroopa Ühenduste Kohtule eelotsusetaotluse. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leidis 14. märtsil 2008, et eelotsuse taotlemine oleks ennatlik, kuna ta ei olnud veel teinud otsust küsimuses, kas kõnealuseid dokumente on võimalik avaldada siseriikliku õiguse alusel. Olles asja läbi vaadanud, jõudis High Court järeldusele, et siseriikliku õiguse kohaselt ei tohi UCD avaldada muutmata kujul dokumente, mille edastamist P. Kelly taotles.
- 25 Kuna High Court kahtles, kas dokumentide avaldamise taotluse rahuldamata jätmine oleks kooskõlas liidu õigusega või mitte, siis ta otsustas menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [...] direktiivi 97/80[...] artikli 4 lõike 1 kohaselt on kutseõppesse kandideerinud isikul, kes leiab, et ta on kutseõppesse vastu võtmata jäetud seetõttu, et tema suhtes ei kohaldatud võrdse kohtlemise põhimõtet, õigus saada teavet selle kohta,

milline vastav kvalifikatsioon oli teistel kõnealusesse õppesse kandideerinutel – eelkõige neil, keda ei jäetud vastu võtmata –, et asjaomane kaebuse esitaja saaks „kohtus või muus pädevas asutuses tõendada faktilisi asjaolusid, mille põhjal võib eeldada, et on toime pandud otsene või kaudne diskrimineerimine”?

2. Kas [...] direktiivi 76/207[...] artikli 4 kohaselt on kutseõppesse kandideerinud isikul, kes usub, et talle ei võimaldatud vastuvõttu kutseõppesse „samade kriteeriumide põhjal” ja et teda on „sooliselt” diskrimineeritud seoses kutseõppesse vastuvõtmisega, õigus saada õppe korraldaja valduses olevat teavet selle kohta, milline vastav kvalifikatsioon oli teistel kõnealusesse õppesse kandideerinutel, eelkõige neil, keda ei jäetud kutseõppesse vastu võtmata?

3. Kas [...] direktiivi 2002/73[...] artikli 1 punkt 3], mis keelab „otses[e ja] kaudse soolis[e] diskrimineerimis[e]” seoses kutseõppe „kättesaadavusega”, näeb kutseõppesse kandideerinud isikule, kes väidab, et teda on seoses kutseõppesse vastuvõtmisega „sooliselt” diskrimineeritud, ette õiguse saada õppe korraldaja valduses olevat teavet selle kohta, milline vastav kvalifikatsioon oli teistel kõnealusesse õppesse kandideerinutel, eelkõige neil, keda ei jäetud kutseõppesse vastu võtmata?

4. Kas ELTL artikli 267 lõikest 3 tulenev kohustus on erinev riikides, millele on omane võistlev kohtumenetlus (võrreldes riikidega, millele on omane nn inkvisitsiooniline kohtumenetlus); kui jah, siis millises ulatuses?

5. Kas mis tahes õigust saada teavet eespool nimetatud direktiivide alusel mõjutab konfidentsiaalsust käsitlevate siseriiklike või [liidu] õigusnormide toime?”

Eelotsuse küsimused

Esimene küsimus

- ²⁶ Oma esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 97/80 artikli 4 lõike 1 kohaselt on kutseõppesse kandideerinud isikul, kes leiab, et ta on kutseõppesse vastu võtmata jäetud võrdse kohtlemise põhimõtet rikkudes, õigus saada kõnealuse õppe korraldaja valduses olevat teavet selle kohta, milline oli teiste samasse õppesse kandideerinute kvalifikatsioon, selleks et tal oleks vastavalt nimetatud sättele võimalik tõendada „asjaolu[si]d, mille põhjal võib eeldada, et on toime pandud otsene või kaudne diskrimineerimine”.

Poolte argumendid

- ²⁷ P. Kelly märgib, et direktiivi 97/80 artikli 4 lõige 1 annab isikule, kes leiab, et ta on võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamata jätmise tõttu kannatanud, õiguse saada teavet, mis tingimusel, et see põhimõtte jäeti tema suhtes kohaldamata ekslikult, võimaldab sel isikul kohtus või muus pädevas organis tõendada asjaolusid, mille põhjal võib eeldada, et on toimunud otsene või kaudne diskrimineerimine. Niisuguse

kutseõppesse kandideerija puhul, kes leiab, et ta on nimetatud põhimõtte järgimata jätmise tõttu kannatanud, hõlmab see teiste kandidaatide kvalifikatsiooni puudutavat teavet.

- 28 Saksamaa valitsus pooldab seisukohta, et direktiivi 97/80 artikli 4 lõike 1 sõnastus ei sisalda juhiseid õiguse teabele andmise kohta. Saksamaa ning samuti UCD ja Euroopa Komisjon väidavad, et see säte reguleerib tingimusi, mille korral läheb tõendamiskoormis üle hagejalt kostjale. Nimetatud poolte väitel leiab niisugune üleminek aset ainult juhul, kui kandidaat on eelnevalt tõendanud selliste asjaolude olemasolu, mis võimaldavad eeldada, et on toimunud otsene või kaudne diskrimineerimine.

Euroopa Kohtu hinnang

- 29 Direktiivi 97/80 artikli 4 lõike 1 sätestab, et liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid tagamaks, et kui isik, kes leiab, et ta on võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamata jätmise tõttu kannatanud, esitab kohtule või muule pädevale organile asjaolud, mille põhjal võib eeldada, et on toimunud otsene või kaudne diskrimineerimine, peab kostja tõendama, et võrdse kohtlemise põhimõtet ei ole rikutud (vt 10. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas C-196/02: Nikoloudi, EKL 2005, lk I-1789, punkt 68).
- 30 Niisiis, kõigepealt peab isik, kes leiab, et võrdse kohtlemise põhimõtte järgimata jätmine on teda kahjustanud, tõendama niisuguste faktiliste asjaolude olemasolu, mille põhjal võib eeldada, et on toimunud otsene või kaudne diskrimineerimine. Üksnes

juhul, kui see isik on tõendanud niisuguste faktiliste asjaolude olemasolu, peab kostja seejärel tõendama, et diskrimineerimiskeelu põhimõtet ei ole rikutud.

- 31 Selles osas ilmneb direktiivi 97/80 põhjendusest 13, et otsest või kaudset diskrimineerimist eeldada võimaldavate faktiliste asjaolude hindamine on vastavalt siseriiklikule õigusele ja/või tavale siseriiklike kohtute või muude pädevate organite ülesanne.
- 32 Järelikult peab eelotsusetaotluse esitanud kohus või Iirimaa mõni muu pädev organ vastavalt Iirimaa õigusele ja/või siseriiklikule tavale hindama, kas P. Kelly on tõendanud niisuguste faktiliste asjaolude olemasolu, mille põhjal võib eeldada, et on toimunud otsene või kaudne diskrimineerimine.
- 33 Tuleb siiski täpsustada, et vastavalt direktiivi 97/80 artiklile 1 on selle direktiivi eesmärk tagada, et võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamiseks liikmesriikide poolt võetud meetmeid tõhustataks veelgi, et võimaldada igaühel, kes leiab, et tema suhtes ei ole kohaldatud võrdse kohtlemise põhimõtet, saada oma õigustele kinnitust kohtumenetluse kaudu pärast võimalikku pöördumist muude pädevate organite poole.
- 34 Seega, kuigi kõnealuse direktiivi artikli 4 lõige 1 ei anna isikule, kes leiab, et ta on võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamata jätmise tõttu kannatanud, eriõigust pääseda juurde teabele, mis võimaldaks sel isikul vastavalt sellele sättele tõendada „asjaolu[si] d, mille põhjal võib eeldada, et on toimunud otsene või kaudne diskrimineerimine”,

tuleb siiski arvestada, et ei ole välistatud, et kostja keeldumine teabe esitamisest niisuguste faktiliste asjaolude tõendamise raames võib kahjustada selle direktiivi eesmärgi saavutamist ning seeläbi jätta eelkõige kõnealuse sätte ilma selle kasulikust mõjust.

- 35 Selles osas tuleb meenutada, et liikmesriigid ei tohi kohaldada õigusnorme, mis võiksid ohustada direktiivi eesmärgi ja võtta seega direktiivilt selle kasuliku mõju (vt 28. aprilli 2011. aasta otsus kohtuasjas C-61/11 PPU: El Dridi, EKL 2011, lk I-3015, punkt 55).
- 36 ELL artikli 4 lõike 3 teises ja kolmandas lõigus on muu hulgas vastavalt sätestatud, et liikmesriigid „kasutavad kõiki asjakohaseid üld- või erimeetmeid, et tagada aluslepingutest või liidu institutsioonide õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmine” ja „hoiduvad kõigist meetmetest, mis võiksid ohustada liidu eesmärkide saavutamist”, sealhulgas direktiivi eesmärkide saavutamist (vt eespool viidatud kohtuotsus El Dridi, punkt 56).
- 37 Praegu käsitletule all olevas asjas ilmneb eelotsusetaotlusest siiski, et kuigi Circuit Courti esimees jättis rahuldamata P. Kelly esitatud taotluse dokumentide avaldamiseks, tuleb tõdeda, et UCD tegi ettepaneku esitada P. Kellyle osa taotletud teabest ning viimane ei ole seda tõsiasja ka vaidlustanud.
- 38 Seetõttu tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 97/80 artikli 4 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see sätte ei anna kutseõppesse kandideerinud isikule, kes leiab, et ta on kutseõppesse vastu võtmata jäetud võrdse kohtlemise põhimõtet rikkudes, õigust saada kõnealuse õppe korraldaja valduses olevat teavet teiste samasse õppesse kandideerinute kvalifikatsiooni kohta, selleks et tal oleks vastavalt nimetatud sättele võimalik tõendada „asjaolu[si]d, mille põhjal võib eeldada, et on toime pandud otsene või kaudne diskrimineerimine”.

- 39 Ei saa siiski välistada, et kostja keeldumine teabe esitamisest niisuguste faktiliste asjaolude tõendamise raames võib takistada selle direktiivi eesmärgi saavutamist ning seeläbi jätta eelkõige kõnealuse sätte ilma selle kasulikust mõjust. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on kontrollida, kas see on nii ka põhikohtuasjas.

Teine ja kolmas küsimus

- 40 Teise ja kolmanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 76/207 artiklit 4 või direktiivi 2002/73 artikli 1 punkti 3 tuleb tõlgendada nii, et need annavad kutseõppesse kandideerinud isikule õiguse saada kõnealuse õppe korraldaja valduses olevat teavet teiste samasse õppesse kandideerinute kvalifikatsiooni kohta, ning seda kas juhul, kui see kandidaat leiab, et tema vastu võtmata jätmisel ei lähtunud samadest kriteeriumidest kui teiste kandidaatide puhul ning et ta on langenud samas artiklis 4 käsitletava soolise diskrimineerimise ohvriks, või juhul, kui see kandidaat väidab, et ta on seoses kutseõppesse vastuvõtmisega langenud soolise diskrimineerimise ohvriks kõnealuse artikli 1 punkti 3 tähenduses.

Poolte argumendid

- 41 P. Kelly on seisukohal, et nii direktiivi 76/207 artikkel 4 kui ka direktiivi 2002/73 artikli 1 punkt 3 annavad isikule, kes leiab, et teda on kutseõppesse vastuvõtmata jätmisel sooliselt diskrimineeritud, õiguse saada teavet teiste asjaomasesse kutseõppesse kandideerinute kvalifikatsiooni kohta.

- 42 Saksamaa valitsus ja komisjon väidavad, et nende sätete puhul on tegemist soolise diskrimineerimise keeldu käsitlevate sisuliste normidega, mis ei puuduta menetlusnormide küsimust. Nende arvates ei ole need sätted sõnastatud piisavalt konkreetselt selleks, et oleks võimalik leida, et neist tuleneb õigus nõuda teatava kindlaksmääratud meetme – nagu näiteks õiguse teabele – rakendamist.

Euroopa Kohtu hinnang

- 43 Direktiivi 76/207 artikli 4 või direktiivi 2002/73 artikli 1 punkti 3 sõnastusest ei ilmne, et kutseõppesse kandideerinud isikul oleks õigus saada kõnealuse õppe korraldaja valduses olevat teavet teiste samasse õppesse kandideerinute kvalifikatsiooni kohta.
- 44 Direktiivi 76/207 artikli 4 punkt c näeb ette, et võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamine igasuguse ja igatasemelise kutseõppe saamise suhtes tähendab, et liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed tagamaks, ilma et see piiraks teatavates liikmesriikides teatud eraõppeasutustele antud vabadust, et kutseõpet antakse samade kriteeriumide põhjal ja samal tasemel ilma igasuguse soolise diskrimineerimiseta.
- 45 Direktiivi 2002/73 artikli 1 punkt 3 sätestab omakorda, et võrdse kohtlemise põhimõtte tähendab, et ei esine otsest ega kaudset soolist diskrimineerimist ei avalikus ega erasektoris, sealhulgas avalik-õiguslikes asutustes, seoses igasuguse ja igatasemelise kutsenõustamise, kutseõppe, täienduskutseõppe ja ümberõppe kättesaadavuse, sealhulgas praktilise töökogemuse kättesaadavusega. Sel eesmärgil võtavad liikmesriigid

vajalikud meetmed selleks, et tühistataks kõik võrdse kohtlemise põhimõttega vastuolus olevad õigus- ja haldusnormid.

46 Nimetatud sätete eesmärk on saavutada võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamine kutseõppesse vastuvõtmisel, kuid vastavalt ELTL artikli 288 kolmandale lõigule jäta-
vad need liikmesriikide pädevatele ametiasutustele vajalike meetmete võtmisel valiku
vormi ja meetodite osas, selleks et tühistataks „kõik võrdse kohtlemise põhimõttega
vastuolus olevad õigus- ja haldusnormid”.

47 Seega ei saa kõnealustest sätetest tuletada konkreetset kohustust võimaldada kut-
seõppesse kandideerinud isikul saada teavet teiste samasse õppesse kandideerinute
kvalifikatsiooni kohta.

48 Teisele ja kolmandale küsimusele tuleb seega vastata, et direktiivi 76/207 artiklit 4
või direktiivi 2002/73 artikli 1 punkti 3 tuleb tõlgendada nii, et need ei anna kutseõp-
pesse kandideerinud isikule õigust saada kõnealuse õppe korraldaja valduses olevat
teavet selle kohta, milline oli teiste samasse õppesse kandideerinute kvalifikatsioon,
ning seda juhul, kui see kandidaat leiab, et tema vastuvõtmata jätmisel ei lähtunud
samadest kriteeriumidest kui teiste kandidaatide puhul ning et ta on langenud samas
artiklis 4 käsitletava soolise diskrimineerimise ohvriks, ega ka mitte juhul, kui see
kandidaat väidab, et ta on seoses kutseõppesse vastuvõtmisega langenud soolise dis-
krimineerimise ohvriks kõnealuse artikli 1 punkti 3 tähenduses.

Viies küsimus

49 Viienda küsimusega, mida tuleb käsitleda enne neljandat küsimust, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas õigust saada teavet direktiivide 76/207, 97/80 ja 2002/73 alusel võivad mõjutada konfidentsiaalsust käsitlevad liidu või siseriiklikud õigusnormid.

50 Pidades silmas esimesele kolmele küsimusele antud vastust ning võttes arvesse, et ELTL artiklis 267 ette nähtud menetluses ei ole Euroopa Kohus pädev tõlgendama siseriiklikku õigust: see ülesanne kuulub ainult eelotsusetaotluse esitanud kohtu pädevusse (vt 7. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-53/04: Marrosu ja Sardino, EKL 2006, lk I-7213, punkt 54, ning 18. novembri 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-250/09 ja C-268/09: Georgiev, EKL 2010, lk I-11869, punkt 75), tuleb viiendat küsimust mõista nii, et eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib sisuliselt teada, kas konfidentsiaalsust käsitlevad liidu õigusnormid võivad mõjutada isiku võimalikku õigust tugineda ühele esimeses kolmes küsimuses viidatud direktiividest, selleks et nõuda kutseõppe korraldajalt juurdepääsu teabele, mis puudutab teiste sellesse õppesse kandideerinute kvalifikatsiooni.

Poolte argumendid

51 P. Kelly leiab, et õigust, mis tuleneb juriidiliselt siduvast liidu õigusaktist, sealhulgas ELTL artikli 288 kolmandas lõigus määratletud direktiivist, ei saa mõjutada liikmesriigi õigusaktid või nende kohaldamine, vaid ainult teine liidu siduv õigusakt.

- 52 UCD ja Saksamaa valitsus leiavad, et sellele küsimusele tuleb vastata ainult kui kõrvalisele küsimusele, kuna õigus teabele, nii nagu seda kirjeldab hageja, ei tulene direktiivi 76/207 artiklist 4 ja direktiivi 2002/73 artikli 1 punktist 3. Kui aga Euroopa Kohus peaks jõudma järeldusele, et need sätted annavad P. Kellyle niisuguse õiguse, siis kaalub selle üles konfidentsiaalsus, mis on liidu õiguses tunnustatud mõiste, mida on põlistatud paljudes liidu õigusaktides.

Euroopa Kohtu hinnang

- 53 Sissejuhatuseks tuleb meenutada, et Euroopa Kohus leidis käesoleva kohtuotsuse punktis 38, et direktiivi 97/80 artikli 4 lõige 1 ei anna kutseõppesse kandideerinud isikule, kes leiab, et ta on kutseõppesse vastu võtmata jäetud võrdse kohtlemise põhimõtet rikkudes, õigust saada kõnealuse õppe korraldaja valduses olevat teavet selle kohta, milline oli teiste samasse õppesse kandideerinute kvalifikatsioon, selleks et tal oleks vastavalt nimetatud sättele võimalik tõendada „asjaolu[si]d, mille põhjal võib eeldada, et on toime pandud otsene või kaudne diskrimineerimine”.
- 54 Teisalt on käesoleva kohtuotsuse punktis 39 leitud ka, et ei saa siiski välistada, et kostja keeldumine teabe esitamisest niisuguste faktiliste asjaolude tõendamise raames võib takistada direktiivi 97/80 eesmärgi saavutamist ning seeläbi jätta eelkõige kõnealuse sätte ilma selle kasulikust mõjust.
- 55 Niisuguseid asjaolusid hinnates peavad siseriiklikud kohtud või muud pädevad organid arvestama konfidentsiaalsuseeskirju, mis tulenevad teistest liidu aktidest nagu näiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivist 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise

kohta (EÜT L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/015, lk 355) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiivist 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (EÜT L 201, lk 37), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiiviga 2009/136/EÜ (ELT L 337, lk 11). Isikuõiguste kaitse on ette nähtud ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 8.

- 56 Seetõttu tuleb viiendale küsimusele vastata, et juhul kui kutseõppesse kandideerinud isik võiks tugineda direktiivile 97/80, selleks et saada asjaomase kutseõppe korraldaja valduses olevat teavet selle kohta, milline oli teiste samasse õppesse kandideerinute kvalifikatsioon, võivad seda teabe saamise õigust mõjutada konfidentsiaalsust käsitlevad liidu õigusnormid.

Neljas küsimus

- 57 Neljanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas ELTL artikli 267 lõikest 3 tulenev kohustus on erinev lähtuvalt sellest, kas asjaomasele liikmesriigile on omane võistlev kohtumenetlus või inkvisitsiooniline kohtumenetlus, ja kui jah, siis millises ulatuses?

Poolte argumendid

- 58 P. Kelly märgib, et võistleva kohtumenetluse raames vaidlust lahendaval kohtul on ulatuslikum kohustus esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimusi kui niisuguse liikmesriigi kohtul, millele on omane inkvisitsiooniline kohtumenetlus, kuna võistlevas

kohtumenetluses kirjutavad menetluse vormi, sisu ja kulgemise ette pooled, mitte kohus ise. Seetõttu ei saa niisuguses süsteemis tegutsev siseriiklik kohus sisuliselt muuta ühe poole poolt tõstatatud küsimust või esitada Euroopa Kohtule oma arvamust selle kohta, kuidas esitatud küsimus tuleks lahendada.

- ⁵⁹ UCD, Saksamaa valitsus ja komisjon leiavad üksmeelselt, et ELTL artikli 267 lõikes 3 sätestatud kohustus ei sõltu liikmesriikide õigussüsteemidele eriomastest tunnustest. Lisaks tulenevat 6. oktoobri 1982. aasta otsusest kohtuasjas 283/81: Cilfit jt (EKL 1982, lk 3415), et siseriikliku kohtu ülesanne on otsustada, kas tuleks esitada eelotsuseküsimusi ning kui jah, siis mil viisil.

Euroopa Kohtu hinnang

- ⁶⁰ Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast ilmneb, et ELTL artikkel 267 kehtestab eelotsusemehhanismi, mille eesmärk on ennetada lahknevusi liidu õiguse tõlgendustes selle käigus, kui siseriiklikud kohtud seda õigust kohaldavad, ning tagada liidu õiguse kohaldamine, pakkudes liikmesriigi kohtule vahendi nende raskuste kõrvaldamiseks, mida võib tekitada nõue tagada ühenduse õigusele täielik õigusmõju liikmesriikide kohtusüsteemides (vt selle kohta 8. märtsi 2011. aasta arvamus 1/09, EKL 2011, lk I-1137, punkt 83 ja seal viidatud kohtupraktika).
- ⁶¹ ELTL artikkel 267 annab liikmesriikide kohtutele pädevuse ja – kui see on asjakohane – paneb neile kohustuse esitada eelotsusetaotlus, kui see kohus leiab kas omal algatusel või poolte taotlusel, et kohtuvaidluse sisulises küsimuses esineb selle artikli esimeses lõigus nimetatud asjaolu. Sellest järeldub, et siseriiklikel kohtutel on asja saatmiseks Euroopa Kohtusse ulatuslikumad volitused juhul, kui nad leiavad, et nende lahendada olevas asjas on tekkinud küsimusi, mis puudutavad liidu õigusnormi tõlgendamist või selle kehtivuse hindamist ning mille kohta nad peavad seisukoha võtma (vt selle kohta eelkõige 16. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-210/06:

Cartesio, EKL 2008, lk I-9641, punkt 88, ja 22. juuni 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-188/10 ja C-189/10: Melki ja Abdeli, EKL 2010, lk I-5667, punkt 41).

- ⁶² Lisaks on Euroopa Kohus juba varem väljendanud seisukohta, et ELTL artiklis 267 liikmesriikides liidu õiguse ühtse tõlgendamise tagamiseks kehtestatud kord näeb ette otsese koostöö Euroopa Kohtu ja siseriiklike kohtute vahel menetluses, mis ei sõltu poolte taotlustest (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Cartesio, punkt 90).
- ⁶³ Eelotsusetaotlus põhineb kohtutevahelisel dialoogil, mille alustamine sõltub täielikult siseriikliku kohtu hinnangust taotluse esitamise asjakohasusele ja vajalikkusele (eespool viidatud kohtuotsus Cartesio, punkt 91).
- ⁶⁴ Seega, kui eelotsusetaotlust esitava kohtu ülesanne on hinnata, kas talle esitatud vaidluse lahendamiseks on ELTL artiklis 267 ette nähtud eelotsusemehhanismi arvestades tarvis tõlgendada liidu õigusnormi, siis on selle sama eelotsusetaotlust esitava kohtu ülesanne ka otsustada, mil viisil peavad need küsimused sõnastatud olema.
- ⁶⁵ Kuigi kõnealusel eelotsusetaotlust esitaval kohtul on vabadus kutsuda tema menetluses oleva vaidluse pooli üles pakkuma välja sõnastusi, mida võiks kasutada eelotsuse küsimuste esitamiseks, on siiski üksnes tema ise see, kes peab tegema lõpliku otsuse nii nende küsimuste vormi kui ka sisu osas.

- ⁶⁶ Seetõttu tuleb neljandale küsimusele vastata, et ELTL artikli 267 lõikes 3 ette nähtud kohustus ei ole erinev lähtuvalt sellest, kas asjaomase liikmesriigi õigussüsteemile on omane võistlev või inkvisitsiooniline kohtumenetlus.

Kohtukulud

- ⁶⁷ Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

1. Nõukogu 15. detsembri 1997. aasta direktiivi 97/80/EÜ soolise diskrimineerimise juhtude tõendamiskohustuse kohta artikli 4 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see säte ei anna kutseõppesse kandideerinud isikul, kes leiab, et ta on kutseõppesse vastu võtmata jäetud võrdse kohtlemise põhimõtet rikkudes, õigust saada kõnealuse õppe korraldaja valduses olevat teavet teiste samasse õppesse kandideerinute kvalifikatsiooni kohta, selleks et tal oleks vastavalt nimetatud sättele võimalik tõendada „asjaolu[si]d, mille põhjal võib eeldada, et on toime pandud otsene või kaudne diskrimineerimine”.

Ei saa siiski välistada, et kostja keeldumine teabe esitamisest niisuguste faktiliste asjaolude tõendamise raames võib takistada selle direktiivi eesmärgi

saavutamist ning seeläbi jätta eelkõige kõnealuse sätte ilma selle kasulikust mõjust. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on kontrollida, kas see on nii ka põhikohtuasjas.

2. Nõukogu 9. veebruari 1976. aasta direktiivi 76/207/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta seoses töö saamise, kutseõppe ja edutamisega ning töötingimustega artiklit 4 või Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2002. aasta direktiivi 2002/73/EÜ, millega muudetakse nõukogu direktiivi 76/207, artikli 1 punkti 3 tuleb tõlgendada nii, et need ei anna kutseõppesse kandideerinud isikule õigust saada kõnealuse õppe korraldaja valduses olevat teavet selle kohta, milline oli teiste samasse õppesse kandideerinute kvalifikatsioon, ning seda juhul, kui see kandidaat leiab, et tema vastuvõtmata jätmisel ei lähtunud samadest kriteeriumidest kui teiste kandidaatide puhul ning et ta on langenud samas artiklis 4 käsitletava soolise diskrimineerimise ohvriks, ega ka mitte juhul, kui see kandidaat väidab, et ta on seoses kutseõppesse vastuvõtmisega langenud soolise diskrimineerimise ohvriks kõnealuse artikli 1 punkti 3 tähenduses.
3. Juhul kui kutseõppesse kandideerinud isik võiks tugineda direktiivile 97/80, selleks et saada asjaomase kutseõppe korraldaja valduses olevat teavet selle kohta, milline oli teiste samasse õppesse kandideerinute kvalifikatsioon, võivad seda teabe saamise õigust mõjutada konfidentsiaalsust käsitlevad liidu õigusnormid.
4. ELTL artikli 267 lõikes 3 ette nähtud kohustus ei ole erinev lähtuvalt sellest, kas asjaomase liikmesriigi õigussüsteemile on omane võistlev või inkvisitsiooniline kohtumenetlus.

Allkiri